

Gəncənin əslzadə və ziyalı ailə-sində böyümüş, şərəfli ömür yolu keçmiş, respublikamızın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etmiş, yüksək vəzifələrə ləyaqətlə pillə-pillə qalxmış, gözəl şəxsiyyət kimi tanınmış, 50 ildən artıq dövlət qulluğunda çalışmış nəcib, xeyirxah vətən oğlu Surxay Tağızadənin bu yaxınlarda nəşr olunmuş “Ulularım və həyat yolum” xatirələr kitabının ön sözündə mənalı həyat tarixçəsini belə başlayır: “Etiraf edirəm ki, artıq memuarları dərc edilmiş dostlarımlın təkidli xahişlərinə baxmayaraq, bu xatirələri yazmaqda təəddüd edirdim. Düşünürdüm ki, mənim həyat və fəaliyyətim, doğmaları və qohumlarımlın haqqında mətbuatda kifayət qədər yazı dərc edilmişdir. Müəllimlərim, doğmaları, dostlarıml, iş yoldaşlarıml haqqında yazdığım xatirələrdə istəməz öz fəaliyyətim də əksini tapmışdır. Bundan sonra bu barədə yazmağa dəyərmə? Lakin bütün bunlar pərakəndə halda müxtəlif kitablarda, qəzet və jurnallarda dərc edilmiş yazılar idi. Onları bir yere yığmaq, bir kitabda cəmləşdirmək, olub-keçənləri gələcək nəsillə çatdırmaq zəruriyyəti də var idi.

Anadan olduğum 1932-ci ildən bu yana keçdiyim həyat yolu da heç hamar olmayıb. Hələ uşaqkən doğmalarımlın tutulmasını, keçən əsrin repressiyalarını, dəhşətli II Dünya müharibəsinin əzəblı günlərini, müharibədən sonrakı ağır illərini gözümlə görmüş, onların ağrı-acıları ilə yaşamışam. Əslində mən və mənim yşıdlarıml uşaqlıq nə olduğunu bilməmiş uşaqkən böyümüş, mətinləşmiş, zamanın qayğı və zəhmətlərini öz çiyinimdə daşımışıq...”.

Bu kədərli, üzüntülü notla ömür kitabının səhifələrini vərəqləyərkən, Surxay Tağızadə təsəlli hissillə yazır ki, həmin ağır illərdə zəhmətsevərlik, dözüml, iradə onun gələcək taleyinə işıq saçmışdı. Tələbəlill illərində də, elmlə məşğul olduğu zamanda da, müxtəlif vaxtlarda jurnalistik fəaliyyətində də bu işıqlı yol onu parlaq tələyə qovuşdurdu. Bu mənalı, şərəfli yolun zirvəsi onun 10 il müdrik insan Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında işlədiyi dövr idi. Bu şərəf ona qismət

Yeni nəşrlər

“Ulularım və həyat yolum”

oldu.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adı və rəhbərliyi ilə bağlı olan dövrü əks etdirən bu xatirələr Azərbaycanın tarixində maraqlı, çox gərəklı və qiymətli dir.

12 bölmədən ibarət olan bu xatirələrdə 40 mövzu oxuculara təqdim edilir. Hər biri də bir-birilə əlaqədar dır. Onlardan birində — “10 il” “Mərkəzi Komitədə” adlı bölmədə oxuyuruq: “... 1970-ci il sentyabr ayının əvvəllərində Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin Kənd Təsərrüfatı Şöbəsinin müdirinin müavini Nikolay Volodin zəng edib, təcili Mərkəzi Komitəyə gəlməyimi tapşırırdı. Bundan əvvəl bir neçə dəfə Volodinnlə birlikdə Mərkəzi Komitənin katibi Hacıağa İbrahimo vunu tapşırığı ilə heyvandarlığın inkişafına dair müxtəlif təkliflər hazırlamışdıq. Volodin dedi ki, Mərkəzi Komitənin birinci katibi Heydər Əliyevin yanına gedirik. Bu mənim üçün gözələnilməz olduğundan çox həyəcanlandıml.

Rəhbərlə ilk dəfə görüşəcəkdim. Heydər Əliyevin kabinetinə necə keçdiyimizi xatırlaya bilmirəm. Bizi çox səmimi qəbul etdi. Bununla da həyəcədən əsər-əlamət qalmadı. MK-nın katibi Hacıağa İbrahimo vda onun yanında idi. Heydər Əliyev bir-başə mətləbə keçdi. Dedi ki, kənd təsərrüfatı bizim ən mühüm sahələri-mizdən biridir. Bilirsiniz ki, avqust ayının 23-də biz Mərkəzi Komitənin Plenumunda kənd təsərrüfatının vəziyyətini müzakirə etdik. Heyvandarlıq məsələlərinə baxdıq. Lakin heyvandarlıqdakı vəziyyət məni daha çox narahat edir. Ümumittifaq miqyasında da bu sahənin vəziyyəti yaxşı deyil. Odu ki, heyvandarlığa dair ayrıca xüsusi plenum keçirməyi qərarlaşdırmışıq. Siz bu plenumun materiallarının hazırlanmasında iştirak etməlisiniz. Nəzərə alın ki, hazırlana-caq materiallar dolğun, kəsərli, səfərbəddici olmalıdır. Heyvandarlığın o

zamankı vəziyyətini, qarşıda duran vəzifələri, onların həyata keçirilməsi yollarını necə işıqlandırmaq barədə tapşırıqlarını verdi. Doğrusunu deyim ki, mən heyran qalmışdım, qarşısında heç bir yazı, yaddaş yox idi. Heyvandarlığın yem bazası, damazlıq və dövlük işindən tutmuş qısırlıq və xəstəliklərlə mübarizədək bütün məsələləri elə aydınlaşdırıb izah edirdi ki, elə bil bu sahənin mahir bilicisi idi. Əslində rəhbərin dedikləri plenumda oxunacaq hazır məruzə idi. Sonralar mən dəfələrlə bu istedadın şahidi oldum.

Qarşımızda çox mürəkkəb və çox da məsuliyyətli vəzifə dururdu. Hazırladığımız materiallar yüksək səviyyəli olmalı idi. Nikolay Volodin, kənd təsərrüfatı nazirinin heyvandarlıq məsələlərinə baxan müavini İmran Əbi-lov, mən və lazım gəldikdə başqa mütəxəssislər 1970-ci ilin sentyabrından dekabrınadək əsasən bu işlə məşğul olduq. Plenum dekabrın 21-də keçirildi və heyvandarlığın inkişafında bir dönüş mərhələsi oldu.

Növbəti dəfə Heydər Əliyevin qəbulunda 1971-ci il yanvarın sonunda oldum. Plenuma hazırladığımız materiallardan razı qaldığını bildirərək dedi ki, indi də plenumun qarşısına qoyduğu vəzifələrin icrası ilə məşğul olmaq lazımdır. Bu məqsədlə də səni Mərkəzi Komitəyə kənd təsərrüfatı şöbəsi müdirinin müavini vəzifəsinə gətiririk”.

Surxay Tağızadə sonra yazırdı: “Mən 10 il fasiləsiz olaraq Mərkəzi Komitədə işlədim. “Azərbaycan” qəzetinin 23 dekabr 2004-cü il tarixli nömrəsində Heydər Əliyev haqqında yazdığım “Rəhbər böyüklüyü, rəhbər qayğısı” başlıqlı məqələmdə o dövrə aid xatirələrimin hamısını əlavələrimlə və yeri gəldikcə bu kitabda qələmə almışam. Bir daha qeyd edirəm ki, həmin dövrü həyatımın hər gün səhər 9-dan axşam saat 11-12-dək və bəzən bundan da artıq işlədiyim ən

gərgin, həm də ən dolğun, parlaq və şərəfli səhifələri kimi xatırlayıram”.

“Ulularım və həyat yolum” xatirələr kitabında dövr və respublikamızın həyatı, inkişaf yolları, nəcib, xeyirxah, vətən sevgisi ilə yorulmadan çalışan insanlar, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin amal və əməllərini həyata keçirmək işində sədaqətlərini göstərən kadrları haqqında böyük həvəslə, minnətdarlıq hissillə bəhs edilir. Müəllif yazır: “O vaxtdan illər keçməsinə baxmayaraq o zamankı intizam və məsuliyyət hissi məndə və Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında işləyən yoldaşlarımda bu gün də qalmaqdadır. Heydər Əliyev kadrlardan hər zaman, hər işdə diqqətli və ədalətli olmağı tələb edirdi. Ədalətsizliyə və nöqsanlara qarşı barışmaz idi...”

Heydər Əliyevdə rəhbərə xas olan bütün keyfiyyətlər vardı: tükənməz enerji, böyük təşkilatçılıq bacarığı və hər hansı bir məsələni dərinlən təhlil etmək qabiliyyəti, yüksək peşəkarlıq və dəqiqlik, müdriklik, geniş dünya görüşü, qətiyyətlilik və qeyd etdiyim kimi tələbkarlıq. Bütün bunlarla bərabər, böyük qayğıkeşlik, insanpərvərlik və nəhayət sadəlik. Bu keyfiyyətlərinə görə o, hamıya nümunə və böyük bir həyat məktəbi, xalqına və Vətəninə necə xidmət etməyi öyrənmək məktəbi idi. Respublikamızın 1970-ci illərdə və 1980-ci illərin əvvəllərində əldə etdiyi nailiyyətlər də məhz bu yüksək qabiliyyətin və insanları səfərbər etmək bacarığının nəticəsi idi”.

Bunun nəticəsidir ki, respublikanın bütün təsərrüfat, elm və mədəniyyət sahələrində böyük dirçəliş, inkişaf olmuşdur. Müəllif bu yüksəlişi iftixar hissillə xatırlayıb, qeyd edir ki, həmin coşqun quruculuq illərində yüzlərlə emal müəssisələri, konserv və şərab zavodları, yem istehsalı müəssisələri, ot kombinatları, heyvandarlıq kompleksləri tikilib istifadəyə verildi.

Pambıq tarlalarında, üzüm bağlarında coşqun əmək yarış xarüqələr

yaradırdı. Respublikamız 12 il dalbadal Ümumittifaq yarışının qalibi oldu. Qırmızı bayraqlarla təltif edildi. Yüzlərlə insan Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layıq görüldü, orden və medallarla təltif edildi. Müəllifin dedi-yi kimi, kənd təsərrüfatı istehsalının stabil olaraq yüksək temple inkişaf etməsi Azərbaycan kəndinin sosial-iqtisadi vəziyyətində, onun əhalisinin həyat tərzində köklü dəyişikliklərə səbəb oldu.

Zəngin faktlar, məlumatlar, xatirələr əsasında yazılmış bu kitabın yaxşı xüsusiyyətlərindən biri də budur ki, müəllif işdə, həyatda rast gəldiyi, ünsiyyətdə olduğu, vəzifəcə böyük və kiçik əməkdaşları xoş, səmimi duyğularla xatırlayıb, onların xidmətlərini yüksək qiymətləndirir. Kitabda o dövrün görkəmli alimləri, kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri - akademik Həsən Əliyev, Musa Musayev, Firuz Məlikov, Ağaxan Ağabəyli, Həsən Seyidov, Zülfüqar Verdiyev, İkrəm Eyyubov, Cabbar Səttərov, Zakir Abdulla-yev, İmam Mustafayev, Nəriman Şirinov, Azərbaycan Baytarlıq elminin korifeyləri Məmməddəği Qəniyev, Maqsud Həlimbəyov, Məmməd Fərzəliyev, Ağa Qayıbov, Dərya Mirzəbəyov, Məmməddəğa Əlizadə və onlarla başqa şəxsiyyətlər yad olunur, haqlarında səmimiyyətlə bəhs edilir.

Ömrünün 60 ilindən çoxunu Azərbaycanda kənd təsərrüfatının və heyvandarlığın inkişafında xüsusi xidmətləri olan, alim və gözəl mütəxəssis Surxay Tağızadə işlədiyi Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Baytarlıq İnstitutunda (səh.74), Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində (səh.86), Respublika Həmkarlar İttifaqları Təşkilatlarında (səh.137), Partiya və dövlət işində (səh.155), Dövlət Plan Komitəsində (səh.181) yüksək səviyyəli mütəxəssis və təcrübəli kadr kimi tanınmışdır.

Surxay Tağızadə təqaüdə çıxandan sonra da bütün səyini, gücünü işə salıb. 1996-cı ildə Azərbaycan

“Fərimproqres” (fermerin tərəqqisi) Beynəlxalq Elmi-Texniki Əlaqələr Mərkəzi və bu mərkəzin “Azərbaycan fermeri” jurnalını təsis etmiş, 8 il bu sahədə fədakarlıqla çalışmışdır. Sonra Respublika Veteranlar Təşkilatında müavin və sədr vəzifələrində fəaliyyət göstərmişdir.

Müəllifin Gəncənin ictimai-mədəni həyatında ləyaqətli yer tutan zəhmətsevər nəslı, ailəsi, övladları, nəvə-nəticələrinə həsr etdiyi “ulularım və valideynlərim”, “xatirələrim albomunda” adlı bölmələrində səmimiyyətlə, təvəzökarlıqla yazdığı yığcam mətnlər, ağ-qara, rəngli fotosəkillər də diqqəti cəlb edir.

Bu böyük şəcərəni təsvir etmək təbii ki, çətindir. Bu haqda qısaca qeyd etmək istərdik. Müəllif yazır: “Ulu babam Hüseynlə” başlayan, sonra yenə digər ulularım - Hacıyevlər, İmamquliyevlər, Ağayevlərlə doğmalaşan soykökünü bu gün nəticələrim - Məryəm, Mikayıl, Cəmil, Yusif və İmran davam etdirirlər. Soykökünün 9-cu nəslı olan ulu babalar ulu babaları Hüseynədən 200 il sonra dünyaya gəlmişlər...

Hüseyn babanın oğlu Həsənin oğlu Məhəmməddəği olub. Soykökü-Tağızadə soyadı bu adla bağlıdır.

Məhəmməddəği 1885-1886-cı illərdə Gəncənin zadəgan ailələrindən birinin qızı Gülsüm xanımla evlənmiş onların Məhərrəm adlı oğlu Surxay Tağızadənin babası olub.

Gəncənin ictimai-siyasi həyatında, xüsusilə 1905-1907-ci illər və 1917-ci il fevral inqilablarını dəstəkləyən nümayişlərdə iştirak etdiyinə görə Çar xəfiyyəsi tərəfindən təqib edilmişdir.

1905-ci ildə Məhərrəm Gəncə Xeyriyyə Cəmiyyətinin rəhbərlərindən biri Hacı Ələkbər Hacıyevin qızı Züm-rüd xanımla evlənmişdir.

1906-cı ildə bu ailədə İmran Tağızadə dünyaya göz açmış, mükəmməl təhsil almış, ömrünün axırına kimi, ömür yoldaşı Dilarə xanımla birlikdə pedaqoji işdə çalışmışdır.

Bu xeyirxah insanlar - İmran müəllim və Dilarə xanım həm də gözəl ailə başçıları olmuşlar. Onların oğlu Surxay Tağızadə respublikanın dövlət və ictimai xadimlərindən biri kimi

tanınmış, ömür yoldaşı Solmaz xanımla nümunəvi Azərbaycan ailəsinin gözəl ənənəsini davam etdirmişlər. Solmaz xanım da kənd təsərrüfatı mütəxəssisi, alim-aqronom, tərəvəzçilik sahəsində bir sıra tədqiqat işinin müəllifidir. Onlar birlikdə cəmiyyətdə ləyaqətli mövqə tutmuş, 3 övlad böyüdüb başə çatdırmışlar. Oğulları Namik və İmran hüquqşünas, qızı Validə isə musiqi müəllimidir.

Kitabda verilmiş “Xatirələr ailə albomunda” şəkilaltı mətnlər bu nəslin, ailənin tarixini kövrək və xoş, əlamətdar anları, günləri, görüşləri yada salır. Sanki bir ailənin, nəslin həyatı haqqında unudulmaz xatirələr kitabı göz önündə canlanır.

Gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsində, milli dəyərlərimizin qorunmasında, təbliğində belə xatirə kitablarının böyük əhəmiyyəti vardır. Yüksək səviyyədə yazılmış tariximizin unudulmuş səhifələrini yeni materiallarla zənginləşdirməkdə böyük rol oynamış görkəmli insanları unut-mamaq baxımından yüksək elmi-bədii səviyyədə yazılmış belə kitabların nəşri təqdirəlayiq, xeyirxah, nəcib işdir.

Sabir GƏNCƏLİ,
tarix elmləri doktoru.